

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

8 noiembrie 2016*

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie penală — Decizia-cadru 2008/909/JAI —
Articolul 17 — Drept care reglementează executarea unei pedepse — Interpretarea unei norme
naționale din statul de executare care prevede o reducere a pedepsei privative de libertate ca urmare a
muncii prestate de persoana condamnată în cursul detenției sale în statul emitent — Efectele juridice
ale deciziilor-cadru — Obligația de interpretare conformă”

În cauza C-554/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia, Bulgaria), prin decizia din 25 noiembrie 2014, primită de Curte la 3 decembrie 2014, completată la 15 decembrie 2014, în procedura penală împotriva

Atanas Ognyanov

cu participarea:

Sofiyska gradska prokuratura,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič și J. L. da Cruz Vilaça și doamna M. Berger (raportor), președinți de cameră, domnii J.-C. Bonichot și A. Arabadjev, doamna C. Toader și domnii M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 12 ianuarie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru guvernul spaniol, de A. Rubio González, în calitate de agent;
- pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman și de M. Gijzen, în calitate de agenți;
- pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, în calitate de agent;

* Limba de procedură: bulgara.

- pentru guvernul Regatului Unit, de D. Blundell și de L. Barfoot, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de R. Troosters, de W. Bogensberger și de V. Soloveyitchik, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 mai 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană (JO 2008, L 327, p. 27), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 (JO 2009, L 81, p. 24, denumită în continuare „Decizia-cadru 2008/909”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri privind recunoașterea unei hotărâri judecătorești în materie penală și executarea în Bulgaria a unei pedepse privative de libertate pronunțate de o instanță daneză împotriva domnului Atanas Ognyanov.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Decizia-cadru 2008/909 a înlocuit, pentru majoritatea statelor membre, de la data de 5 decembrie 2011, dispozițiile corespunzătoare ale Convenției Consiliului Europei din 21 martie 1983 asupra transferării persoanelor condamnate și ale Protocolului adițional la aceasta din 18 decembrie 1997.
- 4 Considerentul (5) al acestei decizii-cadru are următorul cuprins:

„Drepturile procedurale în cadrul procedurii penale sunt un element esențial pentru asigurarea încrederii reciproce între statele membre în cooperarea judiciară. Relațiile dintre statele membre, care sunt caracterizate de o încredere reciprocă specială în sistemele juridice ale celorlalte state membre, permit recunoașterea de către statul de executare a deciziilor luate de autoritățile statului emitent. Prin urmare, ar trebui să se ia în considerare o dezvoltare sporită a cooperării prevăzute de instrumentele Consiliului Europei privind executarea hotărârilor judecătorești în materie penală, în special în cazul în care cetățeni ai Uniunii au făcut obiectul unei hotărâri judecătorești în materie penală și au fost condamnați printr-o pedeapsă sau măsură care implică privarea de libertate în alt stat membru. [...]”

- 5 Articolul 3 din decizia-cadru menționată, intitulat „Scopul și domeniul de aplicare”, prevede:

„(1) Scopul prezentei decizii-cadru este de a stabili norme în temeiul cărora un stat membru urmează să recunoască o hotărâre judecătorească și să execute pedeapsa, în vederea facilitării reabilitării sociale a persoanei condamnate.

[...]

(3) Prezenta decizie-cadru se aplică numai recunoașterii hotărârilor judecătorești și executării pedepselor în sensul prezentei decizii-cadru. [...]

[...]

- 6 Potrivit articolului 8 din Decizia-cadru 2008/909, intitulat „Recunoașterea hotărârii judecătorești și executarea pedepsei”:

„(1) Autoritatea competentă din statul de executare a sentinței recunoaște o hotărâre judecătorească transmisă [...] și ia toate măsurile necesare pentru executarea pedepsei, cu excepția cazurilor în care decide să invoce unul dintre temeiurile de nerecunoaștere sau neexecutare prevăzute la articolul 9.

(2) În cazul în care pedeapsa este incompatibilă cu legislația statului de executare în ceea ce privește durata acesteia, autoritatea competentă din statul de executare poate decide să adapteze sancțiunea numai în măsura în care aceasta depășește pedeapsa maximă prevăzută în legislația națională pentru infracțiuni similare. Sancțiunea adaptată nu poate fi mai puțin decât pedeapsa maximă prevăzută pentru infracțiuni similare în legislația statului de executare.

(3) În cazul în care pedeapsa este incompatibilă cu legislația statului de executare în ceea ce privește natura acesteia, autoritatea competentă din statul de executare poate decide să o adapteze la pedeapsa sau măsura prevăzută pentru infracțiuni similare în legislația sa. O astfel de pedeapsă sau măsură trebuie să corespundă cât mai îndeaproape posibil sancțiunii pronunțate în statul emitent și, prin urmare, pedeapsa nu poate fi transformată într-o sancțiune pecuniară.

(4) Sancțiunea adaptată nu este, prin natura sau durata sa, mai dură decât sancțiunea pronunțată în statul emitent.”

- 7 Articolul 10 din respectiva decizie-cadru, intitulat „Recunoașterea parțială și executarea”, prevede la alineatul (1):

„În cazul în care autoritatea competentă a statului de executare ar putea lua în considerare recunoașterea parțială a hotărârii judecătorești și executarea parțială a pedepsei, aceasta poate consulta autoritatea competentă a statului emitent în vederea găsirii unui acord [...] înainte de a decide să refuze recunoașterea hotărârii judecătorești și executarea pedepsei în întregime.”

- 8 Articolul 13 din decizia-cadru menționată prevede:

„Statul emitent poate să retragă certificatul de la statul de executare atât timp cât executarea pedepsei nu a început încă în statul de executare, justificând această retragere. La retragerea certificatului, statul de executare nu mai dispune executarea pedepsei.”

- 9 Potrivit articolului 17 din decizia-cadru 2008/909, intitulat „Legea care reglementează executarea”:

„(1) Executarea unei pedepse este reglementată de legea statului de executare. Autoritățile statului de executare sunt singurele competente, sub rezerva alineatelor (2) și (3), să decidă cu privire la procedurile de executare și să stabilească toate măsurile aferente, inclusiv temeiurile pentru eliberarea înainte de termen sau condiționată.

(2) Autoritatea competentă a statului de executare deduce întreaga perioadă privativă de libertate deja executată în legătură cu pedeapsa în privința căreia s-a pronunțat hotărârea judecătorească din durata totală a pedepsei privative de libertate care trebuie executată.

(3) La cerere, autoritatea competentă a statului de executare informează autoritatea competentă a statului emitent cu privire la dispozițiile aplicabile în ceea ce privește posibila eliberare înainte de termen sau condiționată. Statul emitent poate fi de acord cu aplicarea acestor dispoziții sau poate retrage certificatul.

(4) Statele membre pot prevedea ca orice hotărâre cu privire la eliberarea înainte de termen sau condiționată să poată lua în considerare acele dispoziții din dreptul național indicate de statul emitent în temeiul cărora persoana în cauză are dreptul la eliberare înainte de termen sau condiționată într-un anumit moment.”

- 10 Hotărârea judecătorească pronunțată de statul emitent și transmisă statului de executare trebuie să fie însoțită de un certificat. În anexa I la Decizia-cadru 2008/909 figurează un model al acestui certificat.
- 11 Punctul (i) 2 din acest model se referă la „[i]nformații privind durata pedepsei”. Astfel, statul emitent trebuie să furnizeze date privind, în primul rând, durata totală a pedepsei (în zile) [punctul (i) 2.1 al certificatului], în al doilea rând, perioada totală a pedepsei privative de libertate deja executate în raport cu pedeapsa în legătură cu care a fost emisă hotărârea judecătorească (în zile) [punctul (i) 2.2 al acestui certificat] și, în al treilea rând, numărul de zile care urmează să fie dedus din durata totală a pedepsei din alte motive decât cel menționat la punctul 2.2 (punctul (i) 2.3 al certificatului).

Dreptul bulgar

- 12 Din decizia de trimitere reiese că, la data acesteia, Decizia-cadru 2008/909 nu făcuse încă obiectul unei transpuneri în dreptul bulgar.

- 13 Potrivit articolului 41 alineatul (3) din Nakazatelen kodeks (Codul penal):

„Munca prestată de persoana condamnată este luată în considerare în scopul reducerii duratei pedepsei în sensul că două zile de muncă sunt considerate trei zile de privare de libertate.”

- 14 Articolul 457 din Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”), referitor la chestiuni de executare a pedepsei în cadrul transferării persoanelor condamnate, prevede la alineatele (4)-(6):

„(4) Dacă durata maximă a privării de libertate prevăzută de legislația Republicii Bulgaria pentru infracțiunea săvârșită este mai mică decât durata stabilită în hotărârea judecătorească, instanța reduce pedeapsa aplicată la durata maximă respectivă. Dacă legislația Republicii Bulgaria nu prevede privarea de libertate pentru infracțiunea săvârșită, instanța stabilește o pedeapsă care să corespundă în cea mai mare măsură posibilă pedepsei aplicate prin hotărârea judecătorească.

(5) Durata detenției provizorii și a pedepsei deja executate în statul membru de condamnare se deduce și – în cazul în care condamnările diferă – se ia în calcul la stabilirea duratei pedepsei.

(6) Pedepsele complementare aplicate prin hotărârea judecătorească trebuie executate dacă sunt prevăzute de dispozițiile corespunzătoare din legislația Republicii Bulgaria și dacă nu au fost executate în statul de condamnare.”

- 15 În conformitate cu decizia de interpretare nr. 3/13 din 12 noiembrie 2013 (denumită în continuare „decizia de interpretare”) pronunțată de Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație, Bulgaria), articolul 457 alineatul (5) din NPK coroborat cu articolul 41 alineatul (3) din Codul penal trebuie interpretat în sensul că munca în interes general prestată în statul de condamnare de condamnatul bulgar transferat trebuie luată în considerare de autoritatea competentă din statul de executare în vederea reducerii pedepsei, în sensul că două zile de muncă sunt asimilate cu trei zile de privare de libertate, cu excepția cazului în care statul de condamnare a redus deja această pedeapsă în consecință.

- 16 În cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere precizează că este legată de respectiva decizie de interpretare.

- 17 Instanța de trimitere adaugă că nici legea, nici decizia de interpretare menționată nu fac vorbire despre o obligație de informare a statului emitent sau de obținere a observațiilor și a consimțământului acestuia cu privire la aplicarea unei astfel de reduceri de pedeapsă de către autoritățile bulgare competente.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 Prin hotărârea din 28 noiembrie 2012, domnul Ognyanov, resortisant bulgar, a fost condamnat de Retten i Glostrup (Tribunalul din Glostrup, Danemarca) la o pedeapsă privativă de libertate cumulată de 15 ani pentru omor și pentru furt calificat.
- 19 Domnul Ognyanov a fost mai întâi plasat în detenție provizorie în Danemarca, de la 10 ianuarie la 28 noiembrie 2012, dată la care hotărârea judecătorească de condamnare pronunțată împotriva sa a dobândit autoritate de lucru judecat.
- 20 Ulterior, el a executat o parte din pedeapsa sa privativă de libertate în Danemarca, de la 28 noiembrie 2012 la 1 octombrie 2013, data transferării sale către autoritățile bulgare.
- 21 În cursul detenției în Danemarca, domnul Ognyanov a lucrat de la 23 ianuarie 2012 la 30 septembrie 2013.
- 22 Din decizia de trimitere reiese că, în vederea transferării domnului Ognyanov către autoritățile bulgare, autoritățile daneze s-au întemeiat pe Decizia-cadru 2008/909. Acestea din urmă au adresat autorităților bulgare o cerere de informare cu privire la pedeapsa care urma să fie executată și la normele referitoare la eliberarea înainte de termen aplicabile în Bulgaria. În plus, au arătat în mod expres că legea daneză nu permite reducerea pedepsei privative de libertate ca urmare a muncii prestate în cursul executării sale.
- 23 La o dată neprecizată în decizia de trimitere, Sofiyska gradska prokuratura (Parchetul Orașului Sofia, Bulgaria) a sesizat instanța de trimitere, în temeiul articolului 457 din NPK, pentru a statua cu privire la problemele legate de executarea hotărârii judecătorești pronunțate de instanța daneză împotriva domnului Ognyanov.
- 24 Având în vedere soluția reținută în decizia de interpretare, instanța de trimitere ridică problema dacă, pentru a stabili durata pedepsei pe care domnul Ognyanov o mai are de executat, trebuie să țină seama de perioada în care acesta a lucrat într-o închisoare daneză. În caz afirmativ, persoana interesată nu ar beneficia de o reducere a pedepsei de 1 an, 8 luni și 20 de zile, ci de 2 ani, 6 luni și 24 de zile, ceea ce i-ar permite să fie eliberată înainte de termen. Instanța amintită adaugă că Decizia-cadru 2008/909 nu prevede o astfel de reducere de pedeapsă.
- 25 Instanța de trimitere expune în decizia sa motivele care o determină să concluzioneze în sensul neconformității dreptului bulgar cu dispozițiile relevante ale Deciziei-cadru 2008/909.
- 26 Astfel, instanța menționată consideră, în primul rând, că articolul 17 alineatul (1) din Decizia-cadru 2008/909 abilitază autoritățile competente din statul de executare să decidă modul în care „va fi” executată o pedeapsă privativă de libertate, însă nu le abilitază să efectueze o nouă apreciere juridică în privința pedepsei deja executate în statul emitent. De aceea, potrivit instanței de trimitere, autoritățile competente din statul de executare nu pot acorda o reducere de pedeapsă asupra părții rămase de executat ca urmare a unei munci prestate de persoana condamnată într-o închisoare din statul emitent.

- 27 În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că articolul 17 alineatul (2) din Decizia-cadru 2008/909 obligă statul de executare să procedeze la o deducere completă a pedepsei privative de libertate deja executate de persoana condamnată în statul emitent la data transferului și că un asemenea obiectiv nu poate fi atins în cazul în care autoritățile competente din statul de executare amintit procedează la deducerea unei perioade mai scurte sau mai lungi decât pedeapsa executată în conformitate cu dreptul statului emitent. Astfel, în opinia acesteia, deducerea unei perioade mai lungi decât cea a privării de libertate efective ar fi contrară respectivei dispoziții.
- 28 Pe de altă parte, potrivit instanței menționate, alte două dispoziții din Decizia-cadru 2008/909 care prevăd o posibilitate de reducere a pedepsei, și anume articolul 8 alineatul (2) și articolul 10 alineatul (1) din aceasta, sunt vădit inaplicabile în cauza pendinte în fața sa.
- 29 În acest context, Sofiyski gradski sad (Tribunalul Orașului Sofia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile Deciziei-cadru 2008/909 permit ca în cursul procedurii de transferare a persoanei condamnate, în temeiul muncii prestate de aceasta în perioada de executare în statul emitent, statul de executare să reducă durata pedepsei privative de libertate aplicate de către statul emitent în așa fel încât:

- a) reducerea pedepsei să fie făcută ca urmare a aplicării dreptului statului de executare cu privire la executarea pedepsei, conform articolului 17 alineatul (1) din [Decizia-cadru 2008/909]. Această dispoziție permite ca legislația statului de executare cu privire la executarea pedepsei să se aplice deja în cadrul procedurii de transferare referitor la împrejurări produse în perioada în care persoana condamnată se afla sub jurisdicția statului emitent (și anume referitor la munca prestată în timpul detenției în penitenciarul statului emitent)?
- b) reducerea pedepsei să fie făcută pe baza deducerii conform articolului 17 alineatul (2) din [Decizia-cadru 2008/909]. Această prevedere permite deducerea unei perioade mai îndelungate decât perioada de detenție stabilită conform dreptului statului emitent, atunci când se aplică dreptul statului de executare și astfel se efectuează o nouă apreciere juridică a circumstanțelor produse în statul emitent (și anume munca prestată în penitenciarul statului emitent)?

2) În cazul în care această dispoziție sau alte dispoziții ale [D]eciziei-cadru [2008/909] se aplică reducerii pedepsei în discuție, statul emitent trebuie informat în legătură cu acest fapt în situația în care a solicitat acest lucru în mod expres, iar în cazul unei opoziții se va suspenda procedura de transferare? În cazul unui răspuns afirmativ la cerința privind informarea, cum trebuie aceasta să aibă loc: va viza dreptul aplicabil, în mod general și abstract, sau reducerea concretă pe care instanța o va aplica în cazul persoanei condamnate?

3) În ipoteza în care Curtea apreciază că articolul 17 alineatele (1) și (2) din [D]ecizia-cadru [2008/909] nu permite o reducere a pedepsei de către statul de executare în temeiul dreptului său intern (ca urmare a muncii prestate în statul emitent), decizia instanței naționale de a aplica totuși legea sa națională, întrucât este mai favorabilă decât articolul 17 din decizia-cadru respectivă, este compatibilă cu dreptul Uniunii?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 30 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909 trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme naționale interpretate astfel încât să autorizeze statul de executare să acorde persoanei

condamnate o reducere de pedeapsă ca urmare a muncii pe care aceasta a prestat-o în cursul detenției în statul emitent, în condițiile în care autoritățile competente din acest din urmă stat nu au acordat, în conformitate cu dreptul acestuia, o asemenea reducere de pedeapsă.

- 31 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în vederea interpretării unei dispoziții a dreptului Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 35).
- 32 În ceea ce privește termenii articolului 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909, este necesar să se arate că, deși alineatul (1) al articolului menționat prevede că „[e]xecutarea unei pedepse este reglementată de legea statului de executare”, acesta nu precizează însă, astfel cum arată avocatul general la punctul 63 din concluzii, dacă vizează executarea pedepsei de la momentul pronunțării hotărârii judecătorești în statul emitent sau numai de la data transferării persoanei condamnate către statul de executare.
- 33 În ceea ce privește articolul 17 alineatul (2) din Decizia-cadru 2008/909, acesta prevede că „[a]utoritatea competentă a statului de executare deduce întreaga perioadă privativă de libertate deja executată în legătură cu pedeapsa în privința căreia s-a pronunțat hotărârea judecătorească din durata totală a pedepsei privative de libertate care trebuie executată”. Dispoziția respectivă, care pleacă de la premisa că o persoană condamnată poate executa o parte din pedeapsă în statul emitent înainte de transferarea sa, nu permite să se stabilească dacă statul de executare poate aplica o reducere de pedeapsă care să țină seama de munca prestată de persoana condamnată în cursul detenției sale într-un penitenciar din statul emitent.
- 34 Prin urmare, trebuie luat în considerare contextul articolului 17 din Decizia-cadru 2008/909. În această privință trebuie arătat că respectivul articol figurează în capitolul II din aceasta, intitulat „Recunoașterea hotărârilor judecătorești și executarea pedepselor”. Capitolul amintit, compus din articolele 4-25, prevede o serie de principii conform unei ordini cronologice.
- 35 Într-o primă etapă, așa cum constată avocatul general la punctul 100 din concluzii, articolele 4-14 din Decizia-cadru 2008/909 prevăd normele pe care statele membre trebuie să le aplice în scopul de a proceda la transferarea persoanei condamnate. Astfel, articolele 4-6 din această decizie-cadru precizează mai întâi procedurile de transmitere a hotărârii judecătorești și a certificatului către statul de executare. Articolele 7-14 din decizia-cadru menționată stabilesc, în continuare, principiile aplicabile deciziei de recunoaștere a hotărârii judecătorești și deciziei de executare a pedepsei.
- 36 În particular, articolul 8 din aceeași decizie-cadru instituie condiții stricte pentru adaptarea de către autoritatea competentă din statul de executare a pedepsei aplicate în statul emitent, care constituie astfel singurele excepții de la obligația de principiu, care incumbă autorității amintite, privind recunoașterea hotărârii judecătorești care i-a fost transmisă și executarea pedepsei, ale cărei durată și natură corespund celor prevăzute în hotărârea judecătorească pronunțată în statul emitent.
- 37 În plus, reiese din articolul 13 din Decizia-cadru 2008/909 că statul emitent își păstrează competența privind executarea unei pedepse atât timp cât „executarea pedepsei nu a început încă în statul de executare”.
- 38 Într-o a doua etapă, articolul 15 din Decizia-cadru 2008/909 stabilește procedurile aplicabile transferării persoanei condamnate, iar articolul 16 din aceasta prevede dispoziții specifice pentru cazul în care persoana condamnată tranzitează teritoriul unui alt stat membru.

- 39 Articolul 17 din decizia-cadru 2008/909 se înscrie în prelungirea dispozițiilor care îl precedă în măsura în care prevede principiile aplicabile executării pedepsei după ce persoana condamnată a fost transferată către autoritatea competentă din statul de executare.
- 40 Rezultă că articolul 17 din Decizia-cadru 2008/909 trebuie interpretat în sensul că este aplicabil numai dreptul statului emitent, inclusiv cu privire la problema acordării unei eventuale reduceri de pedeapsă, părții din pedeapsă executate de persoana în cauză pe teritoriul statului menționat până la transferarea sa către statul de executare. În ceea ce privește dreptul acestui din urmă stat, el nu are vocația de a se aplica decât părții din pedeapsă care a rămas de executat de respectiva persoană, după transferarea amintită, pe teritoriul statului de executare.
- 41 O asemenea interpretare reiese și din modelul de certificat care figurează în anexa I la Decizia-cadru 2008/909.
- 42 În această privință, trebuie observat că respectivul model de certificat constituie un formular tip care trebuie completat de autoritatea competentă din statul emitent, iar apoi transmis, cu hotărârea judecătorească de condamnare, autorității competente din statul de executare. Conform articolului 8 alineatul (1) din Decizia-cadru 2008/909, autoritatea competentă din statul de executare recunoaște hotărârea judecătorească de condamnare întemeindu-se pe informațiile menționate în acest certificat de autoritatea competentă din statul emitent.
- 43 Rezultă din cuprinsul punctului (i) 2.2 al modelului de certificat, referitor la mențiunile care trebuie furnizate privind durata pedepsei, că statul emitent este ținut să precizeze, în număr de zile, perioada totală a pedepsei privative de libertate deja executate în raport cu pedeapsa aplicată prin hotărârea judecătorească. La punctul (i) 2.3 al acestui model, statul emitent trebuie să precizeze numărul de zile care trebuie deduse din durata totală a pedepsei pentru alte motive decât cele menționate la punctul (i) 2.2 al modelului amintit. O listă neexhaustivă a respectivelor „alte motive” figurează de asemenea la punctul (i) 2.3 al acestuia, printre care se numără grațieri sau măsuri de clemență deja acordate în legătură cu pedeapsa. Astfel, după cum arată avocatul general la punctul 116 din concluzii, punctul (i) 2.3 respectiv permite statului emitent să furnizeze informații suplimentare în cazul în care unele împrejurări deosebite, precum, de exemplu, munca prestată în detenție de persoana condamnată, au determinat deja o reducere a pedepsei.
- 44 Reiese din ansamblul considerațiilor care precedă că, înainte de recunoașterea hotărârii de condamnare de către statul de executare și transferarea persoanei condamnate în acest din urmă stat, revine statului emitent sarcina de a stabili reducerile de pedeapsă aferente perioadei de detenție executate pe teritoriul său. Numai acesta din urmă este competent să acorde o reducere de pedeapsă pentru munca prestată înaintea transferării și, dacă este cazul, să indice statului de executare această reducere în certificatul menționat la articolul 4 din Decizia-cadru 2008/909. Prin urmare, statul de executare nu poate, în mod retroactiv, să aplice dreptul său privind executarea pedepselor și în special reglementarea sa referitoare la reducerile de pedeapsă în locul dreptului statului emitent în ceea ce privește partea din pedeapsă care a fost deja executată de persoana în cauză pe teritoriul acestui din urmă stat.
- 45 În speță, rezultă din înscrisurile prezentate Curții că, cu ocazia transferării domnului Ognyanov către autoritățile bulgare competente, autoritățile daneze au precizat în mod expres că legea daneză nu permite reducerea pedepsei privative de libertate ca urmare a muncii prestate de persoana condamnată în cursul detenției. În consecință, autoritatea competentă în statul de executare pentru chestiunile referitoare la executarea pedepsei, cum este instanța de trimitere, nu poate acorda o reducere de pedeapsă în raport cu partea din pedeapsă care a fost deja executată de persoana condamnată pe teritoriul statului emitent în condițiile în care autoritățile din acest din urmă stat nu au acordat, în conformitate cu dreptul lor național, o astfel de reducere de pedeapsă.

- 46 O interpretare contrară ar risca finalmente să aducă atingere obiectivelor urmărite de Decizia-cadru 2008/909, printre care figurează în special respectarea principiului recunoașterii reciproce, care constituie, potrivit considerentului (1) al acestei decizii-cadru interpretat în lumina articolului 82 alineatul (1) TFUE, „piatra de temelie” a cooperării judiciare în materie penală în cadrul Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, Aranyosi și Căldăraru, C-404/15 și C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punctul 79).
- 47 În această privință, considerentul (5) al Deciziei-cadru 2008/909 subliniază că respectiva cooperare este întemeiată pe o încredere reciprocă specială a statelor membre în sistemele juridice ale celorlalte state membre.
- 48 Or, dacă ar fi posibil ca o instanță națională din statul de executare să acorde, în conformitate cu dreptul său național, după ce a recunoscut hotărârea judecătorească de condamnare pronunțată de o instanță din statul emitent și odată ce persoana condamnată a fost transferată autorităților din statul de executare, o reducere de pedeapsă în raport cu partea din pedeapsă deja executată de această persoană pe teritoriul statului emitent, în condițiile în care autoritățile competente din acest din urmă stat nu au acordat, în temeiul dreptului lor național, o astfel de reducere de pedeapsă, acest fapt ar compromite încrederea reciprocă specială a statelor membre în sistemele juridice ale celorlalte state membre.
- 49 Astfel, într-o asemenea ipoteză, instanța națională din statul de executare ar aplica în mod retroactiv dreptul său național la partea din pedeapsă executată pe teritoriul aflat sub jurisdicția statului emitent. Prin urmare, respectiva instanță ar proceda la o reexaminare a perioadei de detenție executate pe teritoriul statului menționat, ceea ce ar fi contrar principiului recunoașterii reciproce.
- 50 Pe de altă parte, rezultă din articolul 3 alineatul (1) din Decizia-cadru 2008/909 că recunoașterea hotărârii judecătorești și executarea pedepsei într-un alt stat membru decât cel în care s-a pronunțat respectiva hotărâre judecătorească vizează facilitarea reabilitării sociale a persoanei condamnate. Prin urmare, nerespectarea principiului recunoașterii reciproce ar aduce atingere și acestui obiectiv.
- 51 Având în vedere ansamblul elementelor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909 trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme naționale interpretate astfel încât să autorizeze statul de executare să acorde persoanei condamnate o reducere de pedeapsă ca urmare a muncii pe care aceasta a prestat-o în cursul detenției sale în statul emitent în condițiile în care autoritățile competente din acest din urmă stat nu au acordat, în conformitate cu dreptul acestuia, o asemenea reducere de pedeapsă.

Cu privire la a doua întrebare

- 52 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle în esență dacă, în ipoteza în care articolul 17 din Decizia-cadru 2008/909 ar permite autorității competente din statul de executare să aplice o reducere de pedeapsă, precum cea în discuție în litigiul principal, în raport cu partea din pedeapsă deja executată de persoana condamnată pe teritoriul statului emitent, statul de executare ar fi ținut să informeze statul emitent, care a efectuat o cerere expresă în acest sens, despre respectiva aplicare. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, instanța de trimitere ridică problema naturii informațiilor care ar trebui astfel comunicate.
- 53 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se examineze cea de a doua întrebare.

Cu privire la a treia întrebare

- 54 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune ca o instanță națională să aplice o normă națională precum cea în discuție în litigiul principal pentru motivul că respectiva normă, deși este contrară articolului 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909, ar fi mai favorabilă decât dispoziția menționată din dreptul Uniunii.
- 55 Trebuie subliniat de la bun început că evocarea de către instanța de trimitere a principiului aplicării retroactive a legii penale mai favorabile se întemeiază pe premisa potrivit căreia dreptul bulgar – în special normele acestui drept în materia reducerii de pedeapsă – are vocația de a se aplica și perioadei de detenție executate de domnul Ognyanov în Danemarca înainte de transferarea sa în Bulgaria. Or, astfel cum reiese din răspunsul dat la prima întrebare, o asemenea premisă este eronată.
- 56 Acestea fiind precizate, mai trebuie arătat că, spre deosebire de ceea ce par a sugera instanța de trimitere și Comisia Europeană, Decizia-cadru 2008/909 nu are efect direct. Astfel, respectiva decizie-cadru a fost adoptată pe baza fostului al treilea pilon al Uniunii, în special în temeiul articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE. Or, această dispoziție prevede, pe de o parte, că deciziile-cadru angajează statele membre în privința rezultatului care urmează să se obțină, dar forma și metodele sunt lăsate la discreția autorităților naționale și, pe de altă parte, că deciziile-cadru nu pot avea efect direct.
- 57 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 9 din Protocolul (nr. 36) privind dispozițiile tranzitorii, anexat la tratate, efectele juridice ale actelor instituțiilor, ale organelor, ale oficiilor sau ale agențiilor Uniunii adoptate în temeiul Tratatului UE înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona sunt menținute atât timp cât nu vor fi fost abrogate, anulate sau modificate în temeiul tratatelor. Întrucât Decizia-cadru 2008/909 nu a făcut obiectul unei astfel de abrogări, anulări sau modificări, aceasta continuă, așadar, să producă efecte juridice conform articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE.
- 58 Reiese de asemenea dintr-o jurisprudență consacrată că, deși deciziile-cadru nu pot, în temeiul articolului 34 alineatul (2) litera (b) UE, să aibă efect direct, caracterul lor obligatoriu determină totuși în privința autorităților naționale, în special a instanțelor naționale, o obligație de interpretare conformă a dreptului național (a se vedea Hotărârea din 5 septembrie 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 59 La aplicarea dreptului intern, instanța națională este obligată, așadar, în măsura posibilului, să interpreteze dispozițiile acestuia în lumina textului și a finalității deciziei-cadru în cauză pentru a atinge rezultatul urmărit de aceasta. Această obligație de interpretare conformă a dreptului național este inerentă sistemului Tratatului FUE, în măsura în care permite instanțelor naționale să asigure, în cadrul competențelor lor, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când judecă litigiile cu care sunt sesizate (a se vedea Hotărârea din 5 septembrie 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 60 În plus, din decizia de trimitere reiese că, la data acesteia, Decizia-cadru 2008/909 nu fusese transpusă încă în dreptul bulgar, în condițiile în care, conform articolului 29 din această decizie-cadru, o astfel de transpunere ar fi trebuit să fie efectuată anterior datei de 5 decembrie 2011.
- 61 În această privință, este necesar să se arate că instanța de trimitere este ținută să respecte principiul interpretării conforme începând cu data expirării termenului de transpunere a respectivei decizii-cadru (a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 iulie 2006, Adeneler și alții, C-212/04, EU:C:2006:443, punctul 115, precum și punctul 124).
- 62 Trebuie amintit însă că acest principiu al interpretării conforme cunoaște anumite limite.

- 63 Astfel, obligația instanței naționale de a se referi la conținutul unei decizii-cadru atunci când interpretează și aplică normele relevante ale dreptului național este limitată de principiile generale ale dreptului, în special cele privind securitatea juridică și neretroactivitatea (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punctul 44, și Hotărârea din 5 septembrie 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punctul 55).
- 64 Aceste principii se opun, printre altele, ca obligația respectivă să poată conduce la stabilirea sau la agravarea, în temeiul unei decizii-cadru și independent de o lege adoptată pentru punerea în aplicare a acesteia, a răspunderii penale a celor care acționează cu încălcarea dispozițiilor sale (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punctul 45).
- 65 În speță însă, obligația de interpretare conformă ar însemna că domnul Ognyanov nu poate beneficia, în temeiul dreptului bulgar, de o reducere de pedeapsă ca urmare a muncii prestate în perioada sa de detenție în Danemarca, ce ține, într-adevăr, de competența exclusivă a acestui din urmă stat membru. În schimb, ea nu ar avea drept consecință stabilirea sau agravarea răspunderii penale a domnului Ognyanov și nici modificarea în detrimentul acestuia din urmă a duratei pedepsei care decurge din hotărârea judecătorească pronunțată la 28 noiembrie 2012 împotriva sa de Retten i Glostrup (Tribunalul din Glostrup).
- 66 Obligația de interpretare conformă încetează și în cazul în care dreptul național nu poate primi o aplicare de natură să conducă la un rezultat compatibil cu cel vizat de decizia-cadru. Cu alte cuvinte, principiul interpretării conforme nu poate fi utilizat ca temei pentru o interpretare *contra legem* a dreptului național. Cu toate acestea, principiul respectiv impune ca instanța națională să ia în considerare, dacă este cazul, ansamblul dreptului național pentru a aprecia în ce măsură acesta poate primi o aplicare de natură să nu conducă la un rezultat contrar celui vizat de decizia-cadru (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punctul 47, precum și Hotărârea din 5 septembrie 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punctele 55 și 56).
- 67 În acest context, trebuie precizat că cerința unei interpretări conforme include obligația instanțelor naționale, inclusiv a celor de ultim grad, de a modifica, dacă este cazul, o jurisprudență consacrată atunci când aceasta se întemeiază pe o interpretare a dreptului național incompatibilă cu obiectivele unei decizii-cadru (a se vedea prin analogie Hotărârea din 19 aprilie 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punctul 33, și Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 35).
- 68 În speță, rezultă din înscrisurile prezentate Curții că norma națională în discuție în litigiul principal, potrivit căreia munca în interes general prestată în statul emitent de condamnatul bulgar transferat trebuie să fie luată în considerare de autoritatea competentă din statul de executare în vederea reducerii pedepsei, decurge dintr-o interpretare a articolului 457 alineatul (5) din NPK coroborat cu articolul 41 alineatul (3) din Codul penal reținută de Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație) în decizia sa de interpretare.
- 69 Prin urmare, instanța de trimitere nu poate considera în mod valabil în cauza principală că se găsește în imposibilitatea de a interpreta dispoziția națională în cauză în conformitate cu dreptul Uniunii pentru simplul motiv că dispoziția respectivă a fost interpretată de Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație) într-un sens care nu este compatibil cu dreptul menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 aprilie 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punctul 34).
- 70 În aceste condiții, revine instanței de trimitere sarcina de a asigura efectul deplin al Deciziei-cadru 2008/909, lăsând neaplicată dacă este necesar, din oficiu, interpretarea reținută de Varhoven kasatsionen sad (Curtea Supremă de Casație), din moment ce această interpretare nu este compatibilă cu dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 36).

- 71 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la cea de a treia întrebare că dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că o instanță națională este ținută să ia în considerare ansamblul normelor dreptului național și să le interpreteze în cea mai mare măsură posibilă în conformitate cu Decizia-cadru 2008/909 pentru a atinge rezultatul vizat de aceasta, lăsând neaplicată dacă este necesar, din oficiu, interpretarea reținută de instanța națională de ultim grad, din moment ce această interpretare nu este compatibilă cu dreptul Uniunii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 72 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) **Articolul 17 alineatele (1) și (2) din Decizia-cadru 2008/909/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme naționale interpretate astfel încât să autorizeze statul de executare să acorde persoanei condamnate o reducere de pedeapsă ca urmare a muncii pe care aceasta a prestat-o în cursul detenției sale în statul emitent în condițiile în care autoritățile competente din acest din urmă stat nu au acordat, în conformitate cu dreptul acestuia, o asemenea reducere de pedeapsă.**
- 2) **Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că o instanță națională este ținută să ia în considerare ansamblul normelor dreptului național și să le interpreteze în cea mai mare măsură posibilă în conformitate cu Decizia-cadru 2008/909, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, pentru a atinge rezultatul vizat de aceasta, lăsând neaplicată dacă este necesar, din oficiu, interpretarea reținută de instanța națională de ultim grad, din moment ce această interpretare nu este compatibilă cu dreptul Uniunii.**

Semnături